

।। अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ।।
उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव

एम.ए. प्रथम वर्ष संस्कृत
विषय - संस्कृत (जन.)

प्रथम वर्ष (Semester I)
द्वितीय वर्ष (Semester II)

जून २०१७ पासून अंमलात येणारा अभ्यासक्रम

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
एम. ए. भाग-१ (संस्कृत)
(जून २०१७ पासूनचा अभ्यासक्रम)
महाकाव्य- SNK- १११, SNK-१२१

नेमलेला अभ्यासक्रम

- १) किरातार्जुनीयम् - (सर्ग १,२ व ३) सत्र-१
- २) रघुवंशम्- (सर्ग १,२ व ३) सत्र-२
- ३) अंतर्गत चाचणी

प्रथम सत्र : (SNK-१११)
नेमलेला अभ्यासक्रम
महाकाव्य
किरातार्जुनीयम् (सर्ग १,२ व ३)

तासिका

गट अ) अध्ययन व अध्यापनाचा हेतु

०५

- १) महाकाव्याची व्याख्या व लक्षणे अभ्यासणे
- २) महाकाव्यातील काव्यसौंदर्याचे वेगळेपण अभ्यासणे
- ३) कथानकांची विविधता आणणे
- ४) महाकवी भारविचे भाषाकौशल्य अभ्यासणे
- ५) महाकवी भारविच्या अथार्न्तरन्यास अलंकाराचा आढावा घेणे
- ६) महाकवी भारविचा परिचय करून घेणे

गट आ) अध्ययन व अध्यापन

३५

- १) भाषांतर
- २) वाक्यांचे ससंदर्भ स्पष्टीकरण
- ३) महाकाव्यांचा तुलनात्मक अभ्यास
- ४) महाकाव्याचे वेगळेपण

द्वितीय सत्र : (SNK-१२१)

नेमलेला अभ्यासक्रम

महाकाव्य

रघुवंशम् (सर्ग १,२ व ३)

तासिका

गट अ) अध्ययन व अध्यापनाचा हेतु

०५

- १) महाकवी कालिदासांचा परिचय करून घेणे
- २) कथानकाची विविधता जाणून घेणे
- ३) महाकाव्यातील काव्यसौन्दर्याचे वेगळेपण अभ्यासणे
- ४) महाकाव्याची लक्षणे अभ्यासणे
- ५) महाकवीचे भाषाकौशल्य अभ्यासणे

गट आ) अध्ययन व अध्यापन

३५

- १) श्लोकांचे भाषांतर
- २) वाक्यांचे ससंदर्भ स्पष्टीकरण
- ३) सारांश रूप प्रश्न
- ४) महाकाव्याची विशेषता

संदर्भ ग्रंथ

- १) संस्कृत काव्याचे पंचप्राण- डॉ.के.ना.वाटवे, प्रकाशक- म.म.केळकर, टिळक रोड, पुणे-२,१९४७
- २) Kalidas- Dr. R. D. Karmarkar
- ३) कालिदास, वा. वि. मिराशी, सुचार प्रकाशन मंडळ लि., नागपूर, १९३४
- ४) रघुवंशम्- डॉ. बोरवळकर
- ५) किरातार्जुनीयम्- डॉ. अंजली पर्वते, प्रसाद प्रकाशन, पुणे
- ६) रघुवंशम् - कालिदास, चौखंबा विद्याभारती प्रकाशन, वाराणसी
- ७) संस्कृत काव्यवाङ्मय- डॉ. आर. एस. जोग

प्रथम सत्र
नेमलेला अभ्यासक्रम
महाकाव्य
सत्र-१
किरातार्जुनीयम् (सर्ग १,२ व ३) (SNK-१११)

प्रश्नपत्रिका नमुना व गुण विभागणी

वेळ : ३ तास		गुण - ६०
प्र.१ वस्तुनिष्ठ प्रश्न (१० पैकी १०)		१० गुण
प्र.२ भाषांतर करा. (५ पैकी ३)		१५ गुण
प्र.३ ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा. (५ पैकी ३)		१५ गुण
प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न (२ पैकी १)		१० गुण
प्र.५ विवेचक परिच्छेद लिहा. (४ पैकी २)		१० गुण
		=====
		६० गुण
	अंतर्गत गुण	४० गुण
(टेस्ट ट्यूटेरिअल-१० गुण, सेमिनार/ गट चर्चा - १ गुण)		
हजेरी / वर्तणुक - १० गुण, संबंधित विषयाचा प्रकल्प - १० गुण)		=====
	एकूण गुण	१०० गुण
		=====

द्वितीय सत्र
नेमलेला अभ्यासक्रम
महाकाव्य
सत्र-२
रघुवंशम् (सर्ग १,२ व ३) (SNK-१२१)

प्रश्नपत्रिका नमुना व गुण विभागणी

वेळ : ३ तास		गुण - ६०
प्र.१ वस्तुनिष्ठ प्रश्न (१० पैकी १०)		१० गुण
प्र.२ भाषांतर करा. (५ पैकी ३)		१५ गुण
प्र.३ ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा. (५ पैकी ३)		१५ गुण
प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न (२ पैकी १)		१० गुण
प्र.५ विवेचक परिच्छेद लिहा. (४ पैकी २)		१० गुण
		=====
		६० गुण
	अंतर्गत गुण	४० गुण
(टेस्ट ट्यूटोरिअल-१० गुण, सेमिनार/ गट चर्चा - १ गुण हजेरी / वर्तणुक - १० गुण, संबंधित विषयाचा प्रकल्प - १० गुण)		=====
	एकूण गुण	१०० गुण
		=====

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
एम. ए. भाग-१ (संस्कृत)
(जून २०१७ पासूनचा अभ्यासक्रम)
वेद-निरुक्त- SNK- ११२, SNK-१२२

नेमलेला अभ्यासक्रम

१) ऋग्वेद (निवडक सूक्ते)

१) १.१ (अग्नि)

२) १.४८ (उषस्)

३) २.२८ (वरुण)

४) २.१२ (इंद्र)

५) ४.५४ (सवितृ)

६) १०-१० (पुरुष)

७) १.१२१ (हिरण्यगर्भ)

८) १०.१२९ (नासदीय)

९) १०.१२५ (वाक्)

१०) १२.१ (पृथ्वी) (अथर्ववेद)

२) निरुक्त - अध्याय १ व २

३) अंतर्गत चाचणी

प्रथम सत्र : (SNK-१११)

नेमलेला अभ्यासक्रम

वेद - निरुक्त

ऋग्वेद (निवडक सूक्ते)

१) १.१ (अग्नि)	२) १.४८ (उषस्)	३) २.२८ (वरुण)
४) २.१२ (इंद्र)	५) ४.५४ (सवितृ)	६) १०-१० (पुरुष)
७) १.१२१ (हिरण्यगर्भ)	८) १०.१२९ (नासदीय)	९) १०.१२५ (वाक्)
१०) १२.१ (पृथिवी) (अथर्ववेद)		

तासिका

गट अ) अध्ययन व अध्यापनाचा हेतु

०५

- १) प्राचीन वैदिक वाङ्मयाचा अभ्यास करणे
- २) वैदिक भाषा व वैदिक व्याकरण जाणून घेणे
- ३) पाठांतराच्या परंपरेत पदपाठाचे महत्त्व
- ४) वैदिक देवतशास्त्र अभ्यासणे

गट आ) अध्ययन व अध्यापन

३५

- १) सूक्तांचे भाषांतर
- २) वैदिक आघात व त्याचे नियम
- ३) संहिता पाठ्या पदपाठ करणे
- ४) वैदिक देवतांचे स्वरूप अभ्यासणे
- ५) वैदिक देवतांचे मानवीकरण अभ्यासणे

द्वितीय सत्र : (SNK-१२२)
नेमलेला अभ्यासक्रम
वेद - निरुक्त
१) निरुक्त (यास्क) (अध्याय १ व)

तासिका

गट अ) अध्ययन व अध्यापनाचा हेतु

०५

- १) वैदिक शब्द व अर्थ यांचे वेगळेपण जाणणे
- २) निरुक्तातील व्युत्पत्तिसिध्दांत जाणणे
- ३) निरुक्ताचे महत्त्व समजणे
- ४) निरुक्ताचे स्वरूप अभ्यासणे

गट आ) अध्ययन व अध्यापन

३५

- १) निघण्टुचा अभ्यास करणे
- २) निरुक्तातील शब्दांच्या व्युत्पत्ती जाणणे
- ३) वाक्यांचे ससंदर्भ स्पष्टीकरण
- ४) शब्दांच्या व्युत्पत्तिचा अभ्यास करणे

अभ्यास ग्रंथ

- १) वैदिक वाङ्मयाचा इतिहास - डॉ. चि. वि. वैद्य
- २) Vedic Mythology - Grisward
- ३) वैदिक देवता- डॉ. रा. ना. दांडेकर
- ४) ऋक्सूक्त वैजयन्ति - संपा. प्रा. ह. द. वेलणकर
- ५) निरुक्त - वि. का. राजवाडे
- ६) निरुक्त - डॉ. उमाशंकर ऋषि, चौखम्भा प्रकाशन, वाराणसी
- ७) निरुक्त - डॉ. अंबादास मुळे, पुणे

प्रथम सत्र
नेमलेला अभ्यासक्रम
वेद निरुक्त
वेद (ऋग्वेद / अथर्ववेद) (निवडक सूक्ते) (SNK-११२)
प्रश्नपत्रिका नमुना व गुण विभागणी

वेळ : ३ तास		गुण - ६०
प्र.१ वस्तुनिष्ठ प्रश्न (१० पैकी १०)		१० गुण
प्र.२ अ) भाषांतर करा. (४ पैकी २)		१० गुण
ब) वरीलपैकी एका ऋचाचा पदपाठ करा		०५ गुण
प्र.३ देवतांचे स्वरूप (५ पैकी ३)		१५ गुण
प्र.४ विवेचक परिच्छेद (४ पैकी २)		१० गुण
प्र.५ दीर्घोत्तर प्रश्न किंवा सूक्ताचे रसग्रहण (२ पैकी १)		१० गुण
		=====
		६० गुण
	अंतर्गत गुण	४० गुण
(टेस्ट ट्यूटेरिअल-१० गुण, सेमिनार/ गट चर्चा - १ गुण हजेरी / वर्तणुक - १० गुण, संबंधित विषयाचा प्रकल्प - १० गुण)		=====
	एकूण गुण	१०० गुण
		=====

द्वितीय सत्र
नेमलेला अभ्यासक्रम
वेद निरुक्त
१) निरुक्त (यास्क) (अध्याय १ व २) (SNK-११२)
प्रश्नपत्रिका नमुना व गुण विभागणी

वेळ : ३ तास		गुण - ६०
प्र.१ वस्तुनिष्ठ प्रश्न (१० पैकी १०)		१० गुण
प्र.२ भाषांतर करा. (४ पैकी २)		१० गुण
प्र.३ ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा. (४ पैकी २)		१० गुण
प्र.४ शब्दांच व्युत्पत्ति (१५ पैकी १०)		२० गुण
प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न (२ पैकी १)		१० गुण
		=====
		६० गुण
	अंतर्गत गुण	४० गुण
(टेस्ट ट्यूटेरिअल-१० गुण, सेमिनार/ गट चर्चा - १ गुण हजेरी / वर्तणुक - १० गुण, संबंधित विषयाचा प्रकल्प - १० गुण)		=====
	एकूण गुण	१०० गुण
		=====

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
एम. ए. भाग-१ (संस्कृत)
पेपर - SK-III/ SNK ११३, SNK १२३
नाट्यसाहित्य
जून २०१७ पासूनचा अभ्यासक्रम

नेमलेला अभ्यासक्रम

- १) उत्तररामचरितम् - भवभूती
- २) दशकरूपकम् (धनंजय)- (प्रकाश १ व २)
- ३) अंतर्गत चाचणी

प्रथम सत्र : (SNK-११३)

नेमलेला अभ्यासक्रम

नाट्य साहित्य

उत्तररामचरितम - भवभूती

तासिका

गट अ) अध्ययन व अध्यापनाचा हेतु

०५

- १) नाटककार भवभूतीचा परिचय करवून घेणे
- २) रामायणावर आधारित नाट्यकलाकृती जाणून घेणे
- ३) मूळ रामायण कथानकात भवभूती यांनी केलेले बदल जाणून घेणे
- ४) नाट्यतंत्रानुसार नाटकाचे परीक्षण करणे

गट आ) अध्ययन व अध्यापन

३५

- १) श्लोकाचे भाषांतर
- २) ससंदर्भ स्पष्टीकरण
- ३) भवभूतीच्या नाट्यरचनेचे वैशिष्ट्ये
- ४) व्यक्तीचित्रण
- ५) रामायणशी संबंध

द्वितीय सत्र : (SNK-११३)

नेमलेला अभ्यासक्रम

नाट्यसाहित्य

दशकरूपम् (धनंजय) (१ व २ प्रकाश)

	तासिका
गट अ) अध्ययन व अध्यापनाचा हेतु	०५
१) दशकरूपकाचे स्वरूप जाणून घेणे	
२) रूपकांचे विविध मतप्रवाह जाणणे	
३) नाट्यशास्त्राची प्राचीन परंपरा अभ्यासणे	
४) नाट्यशास्त्राचे तांत्रिक स्वरूप जाणणे	
गट आ) अध्ययन व अध्यापन	३५
१) दशकरूपकाचे अध्ययन करणे	
२) नायक-नायिका प्रकार अभ्यासणे	
३) नायकाचे भेद व प्रकृतिविषयी अभ्यास करणे	
४) ससंदर्भ स्पष्टीकरणे	
५) दीर्घोत्तरी प्रश्न किंवा परिच्छेद	
संदर्भ ग्रंथ	
१) नाट्यशास्त्र- भरतमुनी	
२) दशरूपकविधान - र. प. कंगले	
३) रसविमर्श - डॉ. के. ना. वाटवे	
४) भरतनाट्यमंजरी - डॉ. गो. के. भट	
५) दशकरूपकम् - र. प. कंगले	
६) उत्तररामचरितम्- भवभूती- चौखम्बा प्रकाशन	
७) उत्तररामचरितम्- भवभूती- संपा. दि.मो. हातवलगे, प्रा.म.मो.केळकर, देशमुख प्रकाशन, पुणे-२	

प्रथम सत्र
नेमलेला अभ्यासक्रम
नाट्यसाहित्य
१) नाट्यसाहित्य (उत्तररामचरितम्) (SNK-११३)

प्रश्नपत्रिका नमुना व गुण विभागणी

वेळ : ३ तास		गुण - ६०
प्र.१ वस्तुनिष्ठ प्रश्न (१० पैकी १०)		१० गुण
प्र.२ भाषांतर करा. (५ पैकी ३)		१५ गुण
प्र.३ ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा. (५ पैकी ३)		१५ गुण
प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न (२ पैकी १)		१० गुण
प्र.५ विवेचक परिच्छेद लिहा (४ पैकी २)		१० गुण
		=====
	अंतर्गत गुण	६० गुण
		४० गुण
(टेस्ट ट्यूटोरिअल-१० गुण, सेमिनार/ गट चर्चा - १ गुण)		=====
हजेरी / वर्तणुक - १० गुण, संबंधित विषयाचा प्रकल्प - १० गुण)		=====
	एकूण गुण	१०० गुण
		=====

द्वितीय सत्र
नेमलेला अभ्यासक्रम
नाट्यसाहित्य
नाट्यसाहित्य (दशकरूपकम्) (SNK-१२३)

प्रश्नपत्रिका नमुना व गुण विभागणी

वेळ : ३ तास		गुण - ६०
प्र.१ वस्तुनिष्ठ प्रश्न (१० पैकी १०)		१० गुण
प्र.२ भाषांतर करा. (५ पैकी ३)		१५ गुण
प्र.३ ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा. (५ पैकी ३)		१५ गुण
प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न (२ पैकी १)		१० गुण
प्र.५ विवेचक परिच्छेद लिहा (४ पैकी २)		१० गुण
		=====
	अंतर्गत गुण	६० गुण
		४० गुण
(टेस्ट ट्यूटोरिअल-१० गुण, सेमिनार/ गट चर्चा - १ गुण)		=====
हजेरी / वर्तणुक - १० गुण, संबंधित विषयाचा प्रकल्प - १० गुण)		=====
	एकूण गुण	१०० गुण
		=====

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव

एम. ए. भाग-१ (संस्कृत)

जून २०१७ पासूनचा अभ्यासक्रम

समकक्ष अभ्यासक्रम

वर्ग	जुना अभ्यासक्रम	नवीन अभ्यासक्रम
एम.ए. भाग १	SNK-१११, १२१ महाकाव्य प्रथम सत्र - SNK- १११ १. किरातार्जुनीयम् भारवि (सर्ग १, २, ३) ६० गुण २. अंतर्गत चाचणी ४० गुण द्वितीय सत्र- SNK-१२१ १. कुमारसंभवम् (सर्ग १, २, ३) ६० गुण २. अंतर्गत चाचणी ४० गुण वेदनिरुक्त SNK ११२, १२२ प्रथम सत्र - SNK - ११२ १. ऋग्वेद - अथर्ववेद निवडक सूक्त १) १-१, ४८ २) २.२८ ३) २.१२ ४) ४.५४ ५) ७.१०३ ६) १०.१२१ ७) १०.१२९ ८) १०.१२५ व ९) अथर्ववेद १२.१ ६० गुण २. अंतर्गत चाचणी ४० गुण द्वितीय सत्र -SNK -१२२ १. निरुक्त - यास्क (अध्याय १, २) ६० गुण २. अंतर्गत चाचणी ४० गुण	SNK-१११, १२१ महाकाव्य प्रथम सत्र - SNK- १११ १. किरातार्जुनीयम्- भारवी (सर्ग १, २, ३) ६० गुण २. अंतर्गत चाचणी ४० गुण द्वितीय सत्र- SNK-१२१ १. रघुवंशम्-कालिदास (सर्ग १, २, ३) ६० गुण २. अंतर्गत चाचणी ४० गुण वेदनिरुक्त SNK ११२, १२२ प्रथम सत्र - SNK - ११२ २. ऋग्वेद - अथर्ववेद निवडक सूक्त १) १-१, ४८ २) २.२८ ३) २.१२ ४) ४.५४ ५) १०.१०१ ६) १०.१२१ ७) १०.१२९ ८) १०.१२५ व ९) अथर्ववेद १२.१ ६० गुण २. अंतर्गत चाचणी ४० गुण द्वितीय सत्र -SNK -१२२ १. निरुक्त - यास्क (अध्याय १, २) ६० गुण २. अंतर्गत चाचणी ४० गुण
	नाट्यसाहित्य SNK- ११३, १२३ प्रथम सत्र- SNK ११३ १. वेणीसंहार- भट्टनारायण ६० गुण २. अंतर्गत चाचणी ४० गुण द्वितीय सत्र - SNK-१२३ १. दशकरूपकम्- धनंजय ६० गुण २. अंतर्गत चाचणी ४० गुण	नाट्यसाहित्य SNK- ११३, १२३ प्रथम सत्र- SNK ११३ १. उत्तररामचरितम्-भवभूती ६० गुण २. अंतर्गत चाचणी ४० गुण द्वितीय सत्र - SNK-१२३ १. रघुवंशम्- कालिदास (सर्ग १, २, ३) ६० गुण २. अंतर्गत चाचणी ४० गुण

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव

एम. ए. प्रथम वर्ष संस्कृत

जून २०१७ पासून अंमलात येणारा अभ्यासक्रम

रोजगाराच्या उपलब्ध होणाऱ्या संधी

- शाळा व महाविद्यालय शिक्षक, प्राध्यापक
- तुलनात्मक भाषेच्या अभ्यासाची संशोधनात संधी
- भाषाशास्त्रीय दृष्टीकोनातून देश, विदेशात संशोधनास संधी
- भाषांतर करण्याचा रोजगार (उदा. आयुर्वेद कंपनी इ.)
- शीलालेख, ताम्रपट, भुर्जपत्र, हस्तलिखित शास्त्रातून पुरातत्त्व विभागात काम करण्याची संधी
- भाषाप्रभुत्व असल्यास आकाशवाणी, दूरदर्शनवरून निवेदक, सूत्रसंचालक रुपाने काम करण्याची संधी.
- भाषालिखाणतून वृत्तपत्रातून लेखनाची संधी
- संगणकद्वारा भाषाविषयक वेगवेगळे सॉफ्टवेअर तयार करण्याची संधी
- मतिमंद मुलांना उच्चारण्यासाठी संस्कृत भाषेच्या माध्यमातून उच्चारण शुध्दीसाठी वर्ग घेणे
- उत्तम वक्ता होणे
- स्पर्धा परीक्षांमध्ये जसे MPSC, UPSC मध्ये संस्कृत मुख्य विषय म्हणून निवड करता येतो.
- भारतीय सैन्यदलात धर्मगुरु पदाकरीता संधी
- भाषाविषयक कोश प्रकल्प निर्मितीमध्ये संधी